

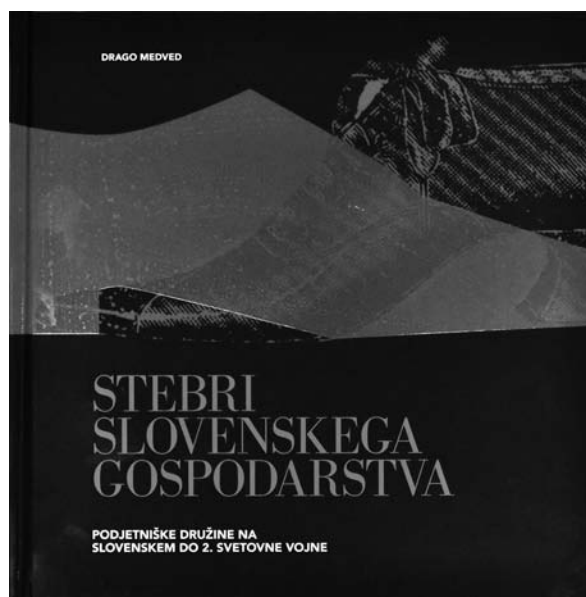
Podobe slovenskega podjetništva

Drago Medved, *Stebri Slovenskega gospodarstva. Podjetniške družine na Slovenskem*. Uredil Rado Podgorelec. Ljubljana: Alma Mater Europaea – Institutum Studiorum Humanitatis, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, 2017. 295 strani.

Slovenijo lahko postavimo ob bok tistim srednjeevropskim državam, ki imajo relativno dolgo podjetniško tradicijo. In ravno podjetništvo je igralo pomembno vlogo ne samo v gospodarskem, temveč tudi v političnem in kulturno ustvarjalnem življenju Slovencev. Ob raziskovanju podjetništva dostikrat pozabljamo na ljudi, ki so posamezna podjetja ustanovili in vodili; praviloma so bili to ljudje z vizijo, ki so svojim podjetjem vtisnili značaj ter jim zagotovili ustrezen, pogostokrat vseslovenski, izjemoma pa tudi širši pomen. S tem pa so, vsak na svoj način, zaznamovali in dali pečat posameznim obdobjem naše polpretekle zgodovine. Zato si, gledano z današnjega stališča, zaslužijo, da z njihovimi imeni odstremo kopreno pozabe ter opredelimo njihovo vlogo v slovenski gospodarski zgodovini.

Področje (novejše) gospodarske zgodovine je bilo na Slovenskem v zadnjih desetletjih raziskano manj, kot bi si želeli. Obstaja seveda nekaj temeljnih, v glavnem sintetičnih del (Gestrin, Valenčič, Šorn, Kresal, Fišer ...). V zadnjih letih je to področje bolj prisotno v zavesti tako strokovnjakov kot tudi javnosti. Poleg strokovnih in znanstvenih monografij poklicnih zgodovinarjev (Lazarevič, Borak, Prinčič, Lorenčič, Terčon, Porenta, Počivavšek ...) je izšlo tudi nekaj knjig ljubiteljev zgodovine, med katere sodi tudi tukaj predstavljena monografija Draga Medveda (1947–2016).

Posthumna izdaja novinarja, urednika, publicista, avtorja številnih knjig, kulturnika v najširšem pomenu besede – ter podjetnika – nam odstira

zgodbe 20 podjetniških posameznikov oz. družin predvsem iz 19. in zlasti iz prve polovice 20. stoletja, in to iz celotnega slovenskega prostora in različnih področij (trgovina, obrt, industrija). K temu je dodana tudi plemiška družina Celjskih, ki pa nekako ne sodi v okvir modernega podjetništva, značilnega za omenjeni čas. Razen omenjene družine so namreč skorajda vsi ostali predstavljeni podjetniki vezani na t.i. stoletje kapitalizma, ko smo Slovenci poleg kulturne in politične dočakali tudi gospodarsko emancipacijo. Pomislimo samo na silovit gospodarski razmah Slovenije v prvem jugoslovanskem desetletju, do katerega ne bi moglo priti brez predhodne zgrajene infrastrukture in realno obstoječih finančnih virov. Strukturno spreminjanje socialnega in ekonomskega ustroja oz. podobe Slovenije v stoletju kapitalizma je resda potekalo počasi, a obenem se je transformacija slovenske družbe iz prevladujoče agrarne v industrijsko izvajala organsko, v skladu s slovensko stvarnostjo in realnimi možnostmi. Ta relativno uspešna zgodba je bila po drugi svetovni vojni, v obdobju socializma, prekinjena s spremembo filozofije gospodarskega in socialnega razvoja, ki je izključevala individualno ter zasebno gospodarsko pobudo.

Ker v knjigi seveda ni prostora za vse podjetnike, ki bi si to zaslužili, je avtor izbral 21 najbolj značilnih. Merilo izbora mu je bilo, da so vsi izbrani v svoje področje prinesli nekaj novega. Naj navedem izbrane podjetnike: Celjski grofje in knezi (ki, kot

rečeno, kljub poudarku na njihovem denarnem gospodarstvu ne sodijo najbolj v ta krog), Primož Trubar, Janez Vajkard Valvasor, Michelangelo in Žiga Zois, Fidelis Terpinc, usnjarji Pollaki, Peter Kozler, Josip Gorup pl. Slavinjski, čipkar Lapajne, celjski in kranjski Majdiči, družina Kotnik-Lenarčič, Josip Benko, Fran Bonač, še en Celjan – Rudolf Stermecki, Josip Hutter, Peter Kozina, družina Vošnjak, Josip Slavec, družina Slavič ter Josip Mursa. Njihova podjetja so temeljila na modernih gospodarskih idejah in vizijah razvojno naravnane gospodarske elite, ki je prispevala h gospodarskemu napredku Slovenije. Avtor v obširnem uvodu predstavi tudi nekaj tistih, ki niso prišli v ožji izbor, a bi si mesto v njem prav tako zaslužili (npr. družina Samassa, Milivoj Lajovic, Franjo Sirc, Feliks Urbanc, Matko Curk in Adolf Westen).

Svoj izbor je Medved utemeljeval z nečim, kar danes ni ravno pravilo v podjetniških krogih, namreč, da so izbrani podjetniki ljudje posebne etične drža – bili so poslovno pošteni. In kar je še posebej potrebno poudariti: ljudje tega kova niso delali le za svojo osebno korist in za svoje potomce, ampak tudi za širšo družbeno skupnost – bili so mecen, ustanovitelji štipendijskih skladov, vlagali so v javno pomembne ustanove.

Kot pravi gospodarski zgodovinar Žarko Lazarevič, ki se (je) tudi ukvarja(l) z zgodovino slovenskega podjetništva in podjetnikov, je zgodovina spomin na preteklost, spomin pa je naša eksistenčialna nuja, omogoča nam orientacijo v prostoru in času, omogoča nam povezovanje znanja in izkušenj. Kot družba smo brez védenja o preteklosti, brez popisane zgodovine kot človek brez spomina. K ohranjanju spomina na preteklost je pomembno prispeval Drago Medved z omenjeno knjigo. Njena odlika je poleg strokovnosti in vrste podatkov – škoda je samo, da ni avtor pri svojem delu upošteval tudi najnovejše literature, ki je izšla v zadnjem desetletju in tako posodobil kakšne starejše informacije – tudi odlična berljivost, saj je pisana v obliki zgodb. Tako bo zanimiva tako za strokovno kot tudi za laično javnost.

Marija Počivavšek